

БАБІН Б.В.

д.ю.н., професор, експерт Асоціації реінтеграції Криму

ПЛОТНИКОВ О.В.

к.ю.н., доцент, експерт Асоціації реінтеграції Криму

ЧВАЛЮК А.М.

к.ю.н., експерт Асоціації реінтеграції Криму

ЩОДО СХВАЛЕННЯ МОРСЬКОЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів 26 листопада 2020 р. було оприлюднене проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України» з метою отримання зауважень та пропозицій [1].

Як пояснюється вказаним органом влади, Морська природоохоронна стратегія України (далі – МПСУ) спрямована на визначення засад державної морської природоохоронної політики та розроблена на виконання зобов'язань України в рамках Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом в частині імплементації Директиви 2008/56/ЄС [2] Європейського Парламенту та Ради від 17 червня 2008 р., що встановлює рамки діяльності Співтовариства у сфері політики з морського середовища та Директиви 2000/60/ЄС [3] Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2000 р., яка встановлює рамки для дій Співтовариства у сфері водної політики.

Водночас аналіз запропонованого проєкту МПСУ свідчить про його системні недоліки, зокрема невідповідність обов'язковим для України міжнародним договорам у сферах екологічного та гуманітарного права та прав людини, про не відображення у проєкті МПСУ фактичної ситуації довкілля Азовського, Чорного морів та Керченської протоки (далі – АЧМКП), про істотні юридичні ризики які виникнуть через схвалення цього проєкту у запропонованій редакції.

Адже проєктом не враховане, що наразі, за умов окупації Криму, Російська Федерація (далі – РФ) фактично контролює більшу частину виключної (морської) економічної зони (далі – ВМЕЗ) та континентального шельфу України Азовського та Чорного морів, а також територіальне море та внутрішні морські води АЧМКП навколо Криму. Тому аналіз загроз для екології АЧМКП, зокрема й для підконтрольній Україні частині її морських вод мають не лише згадувати цей фактор а визначати його як ключовий та найгостріший для басейну АЧМКП.

Саме на Україну, зокрема для захисту прав власних громадян, в Криму та на підконтрольній території, на безпечне довкілля, міжнародним правом покладається обов'язок вживати усіх можливих дій із моніторингу ситуації морського довкілля захопленої РФ частини АЧМКП та із наступного застосування усіх доцільних та досяжних засобів для притягнення РФ та підконтрольних РФ осіб до відповідальності, стягнення відшкодування щодо нанесеної довкіллю шкоди.

Водночас у проєкті МПСУ лише згадане про потребу «міжнародної оцінки впливу на довкілля нещодавно спорудженого Кримського мосту та викидів у атмосферне повітря від транспорту, що рухається зазначеною спорудою», та у загальному вигляді згадане про «специфічний ризик» від захоплення Криму РФ, із окремою вказівкою лише на пов'язану із цим проблематику оцінки стану Азовського моря та із згадкою про загрози деградації створених Україною в Криму морських заповідних територій.

При цьому в проєкті прямо ігноруються такі ключові для екології усього АЧМКП фундаментальні виклики як:

1) безконтрольне, не регульоване масове промислове рибальство (браконьєрство) з тимчасово окупованого Криму (а також з Новоазовського району Донецької області) у водах АЧМКП, включаючи Сиваш;

2) масове скидання в море, разом із побутовим смиттям, каналізаційних стоків прибережних міст Криму, включаючи Севастополь, де з 2014 року деградували або повністю припинили свою діяльність очисні споруди;

3) істотне забруднення акваторії АЧМКП через діяльність Чорноморського флоту РФ зокрема нафтопродуктами, компонентами ракетного палива, стоками, та забруднення через скидання та затоплення в морі військових об'єктів РФ;

4) ризики радіоактивного забруднення акваторії АЧМКП через очікуване розміщення в Севастополі ядерної зброї;

5) істотне забруднення акваторії АЧМКП нафтопродуктами через неправомірну та невідконтрольну експлуатацію РФ бурових споруд на континентальному шельфі України в Чорному морі (Архангельське, Голіцинське, Одеське, Штормове родовища);

6) знищення унікальних донних, острівних та берегових екосистем, Каркінітської та Каламітської заток, включаючи водно-болотні угіддя світового значення та райони нересту та нагулу промислових рибних запасів через масове безконтрольне видобування підконтрольними РФ структурами піску на шельфі;

7) хижацьке використання хімічною промисловістю Північного Криму Сивашу для скидання відходів та використання унікальної ропи Сивашу як сировини, забруднення Каркінітської затоки та повітря над нею викидами цієї промисловості;

8) ризики від анонсованого РФ будівництва в Криму промислових опріснювальних установок із скиданням відходів їх діяльності в акваторію;

9) штучне використання РФ зовнішніх меж морських заповідних територій, встановлених Україною до окупації Криму, для подальшого поширення власних територіальних претензій («Мале філофорне поле», «Лебедині острови», «Каркінітський» за постановою уряду РФ від 13.09.2018 р. № 1091, розпорядженням уряду РФ від 30.11.2019 р. № 2874-р тощо) [4].

Також у проєкті, крім «найгострішого» питання забруднення повітря автотранспортом на Кримському мосту, узагалі не передбачене ані жодних механізмів міжнародного моніторингу стану морського довкілля на тимчасово окупованій території, ані жодних зусиль України із утворення такого формату у вимірі повноважень Програми з довкілля ООН, ІМО, ФАО, регіональних екологічних міжурядових організацій, у співпраці із авторитетними неурядовими природоохоронними структурами світу, з окремими країнами тощо.

Навіть декларування потреби схвалення проєкту МПСУ на виконання екологічних актів права ЄС та Угоди про асоціацію з ЄС не призводить його авторів до думки – як саме, в рамках яких наявних в ЄС механізмів співпраці загалом можна залучити ЄС до відповідного моніторингу.

Так саме у проєкті не підіймається й питання можливого звернення України до міжнародних конвенційних установ через вищевказані виклики морській екології Криму. Також, як у вимірі кримської морської екології, так й у інших форматах не згадане про можливість двосторонньої взаємодії з причорноморськими країнами, про застосування механізмів передбачених Конвенцією про захист Чорного моря від забруднення 1992 р. та протоколами до неї. Також у проєкті замовчується про ситуацію морського браконьєрства з Криму, зокрема зумовлену багаторічною деструктивною позицією представників України в Україно-Російській комісії з питань рибальства на Азовському морі.

Крім того в проєкті МПСУ містяться чисельні юридично некоректні тези. Зокрема йдеться про «анексію» Криму РФ, а не про його тимчасову окупацію, як це передбачене законодавством України; за умов використання саме терміну «анексія» у офіційних документах вірно вказувати виключно про «спробу анексії».

Також, із посиланнями на Договір між Україною та РФ про співробітництво щодо використання Азовського моря і Керченської протоки та на Договір між Україною і РФ про українсько-російський державний кордон, проєкт МПСУ містить цілком неправдиву тезу про

те, що нібито «Азовське море і Керченська протока – це спільні внутрішні води на які дія Конвенції ООН в частині про територіальні води на це море не розповсюджується, тому, фактично, лінія кордону між Україною і Росією в Азовському морі проходить по берегу».

Насправді міжнародне морське право дозволяє упевнено стверджувати таке:

1) Конвенція ООН про морське право 1982 р. безперечно поширюється на Азовське море та Керченську протоку;

2) ніяких «спільних» внутрішніх вод узагалі не існує, ані у міжнародному праві, ані у договорах між Україною та РФ, та узагалі наявність внутрішніх морських вод обов'язково тягне потребу їх розмежування кордонами;

3) досі не встановлене, які саме райони Азовського моря є внутрішніми водами України та (окремо) РФ, адже зокрема це можуть бути лише внутрішні морські води у бік берега щодо вихідних ліній для обох держав тощо;

4) лінія державного кордону між Україною та РФ на Азовському морі за будь-якими обставинами має визначатися вихідними лініями, які Україна встановила у 1992 році належним чином, із повідомленням про це Секретаріат ООН, тому вона не «проходить по берегу» за визначенням.

Наведена хибна теза проєкту, серед іншого, цілком суперечить позиції України щодо правового статусу Азовського моря та Керченської протоки у справі № 2017-06 в арбітражі із застосування Конвенції ООН з морського права 1982 р. «Спір про права прибережних держав у Чорному морі, Азовському морі та Керченській протоці (Україна проти Росії)», у якій остаточного рішення ще немає, але 21 лютого 2020 р. арбітражем було схвалено Ухвалу щодо попередніх заперечень РФ (щодо прийнятності справи) [5].

Також за вищенаведених умов у МПСУ доцільно відобразити питання оцінки впливу на довкілля АЧМКП, з урахуванням Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 р. та на виконання міжнародних зобов'язань України за міжнародним звичаєвим правом, що відображено в рішеннях Міжнародного Суду ООН в справах Аргентина проти Уругваю (Справа щодо будівництва целюлозних заводів на річці Уругвай) [6] та Нікарагуа проти Коста-Ріки (Справа щодо будівництва дороги вздовж річки Сан-Хуан) [7]. За таких умов у МПСУ можна було б відобразити необхідність дій зі збирання інформації щодо невиконання РФ обов'язку оцінки ризиків при здійсненні діяльності на окупованій території України, зокрема при будівництві Керченського мосту, очисних споруд Севастополя, промислових опріснювальних установок.

За таких умов проєкт Морської природоохоронної стратегії України потребує на істотне доопрацювання з урахуванням позиції експертів міжнародного рівня, експертів у сферах екології та морського права.

Література:

1. Повідомлення про оприлюднення проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України. 26 Листопада 2020. URL: <https://mepr.gov.ua/news/36344.html> (дата звернення: 30.11.2020).

2. Marine Strategy Framework Directive 2008/56/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0056&from=EN> (date of the application: 30.11.2020).

3. Directive 2000/60/EC Establishing a Framework for Community Action in the Field of Water Policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32000L0060> (date of the application: 30.11.2020).

4. ООПТ России. URL: <http://oopt.aari.ru/oopt/Крымский-1/map> (дата обращения: 30.11.2020).

5. Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov, and Kerch Strait (Ukraine v. the Russian Federation). URL: <https://pca-cpa.org/en/cases/149/> (date of the application: 30.11.2020).

6. Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay). ICJ Judgment of 20 April 2010. URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/135/judgments> (date of the application: 30.11.2020).

7. Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica). ICJ Judgment of 16 December 2015. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/152/152-20151216-JUD-01-00-EN.pdf> (date of the application: 30.11.2020).

БЕЗУГЛА А.П.

*Донецький державний університет управління
Факультет права і публічного управління
здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності 081 «Право»*

ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У СФЕРІ ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ В УКРАЇНІ З ПОЧАТКОМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Поступове входження України до європейської спільноти зобов'язує нашу державу вносити зміни до чинного та майбутнього законодавства. Важливі елементи змін, які повинні однозначно відбуватися за євроінтеграції в Україні – це впровадження принципів гендерної рівності та покращення гендерної політики. У державах ЄС ці питання є необхідною складовою демократичних стандартів, а політичне заохочування щодо гендерної рівності між жінками та чоловіками входить і до первинного, і до вторинного законодавства.

Виконання Україною обов'язкових зобов'язань ЄС щодо впровадження гендерної рівності стимулює до пошуків нових методів та механізмів, які повинні розроблятися для впевненого прийняття та розширення прав та можливостей жінок і чоловіків. Результатом таких законодавчих та соціальних ініціатив має бути гарантія щодо забезпечення однакового ставлення до всіх громадян, які мають певні особливі та відмінні соціальні, економічні, фізичні тощо характеристики.

Головним орієнтиром для нашої держави виступає Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Глава 21 Угоди «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» вказує на зобов'язання Сторін посилити діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації (стаття 419). В контексті вищезазначеної Угоди, для України основною метою стає забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень.

Основу гендерної політики в ЄС сформульовано в «Дорожньому атласі рівності між чоловіками та жінками». В ньому серед ключових напрямків діяльності названо такі:

- досягнення рівної економічної незалежності чоловіків та жінок: скорочення різниці в оплаті праці, розвиток жіночого підприємництва, соціальний захист та запобігання бідності;
- заходи, які сприяли б гармонійному поєднанню робочої, особистої та сімейної сфер життя: мобільність робочих контрактів; збільшення кількості послуг по догляду за дітьми та особами літнього віку; сімейна державна політика, чутлива до представників двох статей;
- залучення чоловіків та жінок до рівної участі в процесі прийняття рішень у політиці, в економічній сфері та бізнесі, науці та сучасних технологіях;

ЗМІСТ

<i>Бабін Б.В., Плотніков О.В., Чвалюк А.М.</i> ЩОДО СХВАЛЕННЯ МОРСЬКОЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ.....	6
<i>Безугла А.П.</i> ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У СФЕРІ ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ В УКРАЇНІ З ПОЧАТКОМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	9
<i>Бєлоногова О.О.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ.....	12
<i>Бридня В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	13
<i>Ващенко А.В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	15
<i>Вєрбицький О.Д.</i> СУБ'ЄКТИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА ГАЛУЗЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЛАСНОЇ БЕЗПЕКИ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ.....	17
<i>Галла М.О.</i> РОЛЬ ЮК «ФЕМІДА» В РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРОЄКТУ USAID «ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ».....	20
<i>Голубенко Л.О.</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	22
<i>Горєлова Ю.В.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ (ЕКСТРАДИЦІЯ).....	24
<i>Горячев В.М.</i> МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ АУДИТУ ЯК ЗАСІБ НОРМАТИВНО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	27
<i>Гривцова Г.В.</i> УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР БЕЗПЕКИ ЯК ОСНОВИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДЕРЖАВІ ТА СВІТІ (ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ).....	28
<i>Демченко Ю.І.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	30
<i>Денисов А.І.</i> ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД.....	33
<i>Дресвяннікова В.Д., Григор'єва В.В.</i> ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПІДСТАВ ВВЕДЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ COVID-19.....	35
<i>Дука В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ПРИ ПЕРЕТИНІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	37

Редакційна колегія:

Калініна І. В., к. ю. н., завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін ДонДУУ
(голова редакційної колегії);

Григор'єва В. В., к. ю. н., доцент, доцент кафедри спеціально-правових дисциплін
ДонДУУ;

Чвалюк А. М., к. ю. н., доцент кафедри спеціально-правових дисциплін ДонДУУ;

Циклаурі О. Б., ст. викладач кафедри спеціально-правових дисциплін ДонДУУ.

Захист прав людини в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції: екологічні,
економічні та соціальні аспекти: збірник матеріалів круглого столу (м. Маріуполь, 9 грудня
2020 р.). Маріуполь: ДонДУУ, 2020. 105 с.

**Міністерство освіти і науки України
Донецький державний університет управління
Кафедра спеціально-правових дисциплін
Юридична клініка «Феміда»**

Відділення АПУ у Донецькій області

**МАТЕРІАЛИ
КРУГЛОГО СТОЛУ**

**«Захист прав людини в умовах
європейської та євроатлантичної
інтеграції: екологічні, економічні
та соціальні аспекти»**

9 грудня 2020 р.

Маріуполь – 2020